

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

En kunskapsöversikt över hur facklitteraturen konstruerar bilden av
mäns partnervåld mot kvinnor

Maria Biemann & Sasa Brankovic

2014

Examensarbete, kandidatnivå, 15 hp
Sociologi
Socionomprogrammet

Handledare: Thérèse von Braun
Examinator: John Lilja

En kunskapsöversikt över hur facklitteraturen konstruerar bilden av mäns partnervåld mot kvinnor.

Maria Biemann och Sasa Brankovic

Sammanfattning

I Sverige har forskningen kring mäns partnervåld mot kvinnor främst utgått från kvinnans roll som våldsutsatt istället för mäns roll som våldsutövande. Syftet med detta arbete är att undersöka hur den svenska facklitteraturen diskuterar mäns partnervåld mot kvinnor. Vår frågeställning har varit följande: Vilka generella konstruktioner av mäns partnervåld mot kvinnor framkommer i facklitteraturen med beaktande av temana makt och kontroll, kvinnans självbild, omgivningens attityder och normer samt orsaksförklaringar till partnervåldet? Arbetet utgörs av en kunskapsöversikt över sju stycken primärdokument som har analyserats med hjälp av socialkonstruktionistisk teoribildning. Resultaten visar att det finns en risk med att majoriteten av författarna i våra primärdokument diskuterar kvinnor som en särskilt utsatt grupp för mäns våld. Författarna konstruerar en bild av kvinnan som offer för mannens partnervåld och mannen som förövaren. Genom dessa beskrivningar vidmakthåller författarna en offerbild av kvinnan som riskerar att förstärka hennes redan underordnade och sårbara position.

Sökord: våldsutsatta kvinnor, partnervåld, våldsutövande män, sociala konstruktioner.

A review over how literature constructs the image of male partner violence against women.

Maria Biemann och Sasa Brankovic

Abstract

In Sweden, research on male partner violence against women has primarily been focused on the battered women rather than the abusive men. The aim of this work is to investigate how the Swedish literature discusses men's partner violence against women. Our research question has been: What general constructions of male partner violence against women is evident in the literature with regard to the themes of power and control, a woman's self-image, the surrounding attitudes and norms and causal explanations for partner violence? The work consists of a review of seven primary documents that have been analysed with the help of social constructionist theory. The results show that there is a risk that the majority of the authors in our primary documents discuss women as a particularly vulnerable group of male violence. The authors construct an image of women as victims of male partner violence and the man as the abuser. Through these descriptions, the authors perpetuate a victim image of the woman who is likely to strengthen her already inferior and vulnerable position.

Keywords: battered women, partner violence, abusive men, social constructions.

Förord

Under hösten och vintern 2013 har vi hängivet arbetat med detta examensarbete som tagit många vändningar innan vi till slut hittade en fast utgångspunkt. Vi vill tacka vår handledare Thérèse von Braun för hennes engagemang, stöd och kloka ord under arbetets gång.

Vi tackar även våra vänner och familj för deras stöd och uppmuntrade ord under hela vår studietid.

Stockholm den 9 januari 2014

Maria Biemann och Sasa Brankovic

Innehållsförteckning

En kunskapsöversikt över hur facklitteraturen konstruerar bilden av mäns partnervåld mot kvinnor.....	1
1. Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning.....	2
1.3 Disposition	2
1.4 Begreppsförklaringar.....	2
1.4.1 Attityder.....	2
1.4.2 Normer	3
1.4.3 Partnervåld	3
1.4.4 Makt	3
2. Bakgrund.....	4
2.1 Mäns partnervåld mot kvinnor - En tillbakablick.....	4
2.2 Tidigare forskning - En allmän bild	5
3. Teoretiskt perspektiv	7
3.1 Socialkonstruktionismen	7
4. Metod	9
4.1 Förförståelse.....	9
4.2 Vetenskapsfilosofisk position	10
4.3 Forskningsdesign	10
4.4 Tillvägagångssätt	10
4.4.1. Litteratursökning.....	10
4.4.2. Urval och avgränsningar	11
4.4.3 Identifiering och val av teman.....	12
4.5 Analysverktyg	12
4.6 Uppsatsens trovärdighet.....	13
4.6.1 Validitet.....	13
4.6.2 Reliabilitet.....	13
4.6.3 Generaliserbarhet	14
4.6.4 Triangulering	14
4.7 Etiska ställningstaganden	15
5. Presentation av Primärdokument	15
5.1 Primärdokument 1 (Pd 1)	15
5.2 Primärdokument 2 (Pd 2)	15

5.4 Primärdokument 4 (Pd 4)	16
5.5 Primärdokument 5 (Pd 5)	16
5.6 Primärdokument 6 (Pd 6)	16
5.7 Primärdokument 7 (Pd 7)	17
6. Resultat	17
6.1 Tema 1- Makt och kontroll	17
6.1.1 Sammanfattning av Tema 1	19
6.2 Tema 2 - Kvinnans självbild	20
6.2.1 Sammanfattning av Tema 2	22
6.3 Tema 3 - Omgivningens attityder och normer	23
6.3.1 Sammanfattning av Tema 3	25
6.4 Tema 4 - Orsaksförklaringar	25
6.4.1 Sammanfattning av Tema 4	27
7. Analys	27
7.1 Analys av Tema 1	27
7.2 Analys av Tema 2	28
7.3 Analys av Tema 3	30
7.4 Analys av Tema 4	31
7.5 Sammanfattande helhetsanalys	32
8. Diskussion.....	34
8.1 Sammanfattande resultatbeskrivning och slutsatser	34
8.2 Metoddiskussion	35
8.3 Förslag till fortsatt forskning.....	36
9. Referenser.....	37

1. Inledning

År 2012 anmäldes 28 400 brott i Sverige med rubriceringen misshandel mot kvinnor över 18 år. Nationella trygghetsundersökningen visar på att en fjärdedel av kvinnor som angett att de blivit utsatta för våld har blivit misshandlade av en närstående (BRÅ, 2013). Enligt Berggren (2011) är det vanligt att kvinnor som blivit utsatta för våld upplever känslor av rädsla, skuld och skam. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har genom sina undersökningar och studier beräknat att inte mer än 20 - 25 procent av våldet mot kvinnor i nära relationer anmäls till polisen (Berggren, 2011). Enligt BRÅ:s rapport från 2008 avlider omkring 20 kvinnor årligen till en följd av misshandel (BRÅ, 2008). Historiskt och traditionellt sett har männen vanligen setts som utövare av våld i nära relationer och kvinnorna som deras offer (Österberg & Lindstedt Cronberg, 2005). Mäns våld mot kvinnor har uppmärksammats i den svenska politiken som ett allvarligt samhällsproblem, mer specifikt ett folkhälso- samt socialt problem, som drabbar många kvinnor (Eliasson & Ellgrim, 2006). Fram till propositionen "Kvinnofrid" tillkom 1997 har det varit en lång och tung kvinnokamp om att våld mot kvinnor inte är någons privatsak utan ett faktiskt brott (ibid).

Då mäns våld mot kvinnor både är ett folkhälsoproblem samt ett socialt problem (Eliasson & Ellgrim, 2006) kommer vi som framtida socionomer i vårt yrkesutövande troligtvis möta denna grupp av våldsutsatta kvinnor. Arbetet kan innebära att som socialarbetare ta emot våldsutsatta kvinnor med deras berättelser samt ett behov av att vidta åtgärder, både akuta och långsiktiga. Tidigt under vår utbildning till socionomer blev vi varse om denna grupp och i kombination med tidigare förståelse har vårt intresse växt sig allt starkare. Vi har uppfattat att det finns ett stort behov av kunskap och förståelse för att på ett adekvat och tillfredställande sätt kunna arbeta med våldsutsatta kvinnor. Liksom i studier på högskolenivå kommer vi även i vårt framtida arbete i allra högsta grad ansvara själva för inhämtning av aktuell kunskap som berör vårt arbetsområde. I vår strävan att bli skickliga yrkeskvinnor kommer vi att vända oss till facklitteraturen för stöd och hjälp. Vi har därför valt att göra en kunskapsöversikt över den information vi finner i facklitteraturen.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur facklitteraturen diskuterar mäns partnervåld mot kvinnor i en svensk kontext utifrån fyra teman; makt och kontroll, kvinnans självbild, omgivningens attityder och normer samt orsaksförklaringar till mäns partnervåld mot kvinnor. Vår ambition är att med hjälp av en kunskapsöversikt öka förståelsen samt visa vilken bild av

mäns fysiska våld mot kvinnor i en nära relation facklitteraturen förmedlar inom detta område. Vi hoppas även att arbetet kan komma till nytta för både praktiker samt studenter.

1.2 Frågeställning

Vilka generella konstruktioner av mäns partnervåld mot kvinnor framkommer i facklitteraturen med beaktande av temana makt och kontroll, kvinnans självbild, omgivningens attityder och normer samt orsaksförklaringar till partnervåldet?

1.3 Disposition

Detta arbete är uppdelat i 9 kapitel. Det första kapitlet introducerar ämnet för arbetet med kopplingar till det sociala arbetets praktik som sedan övergår i syfte, frågeställningar samt förklaringar till begrepp som förekommer genomgående i arbetet. I kapitel 2 ger vi en vidare bild av fenomenet mäns partnervåld mot kvinnor med bakgrund samt presentation av tidigare forskning i ämnet. Kapitel 3 kommer bestå av vår teoretiska ram som kommer att ligga till grund för vår analys, det vill säga socialkonstruktionismen. I kapitel 4 kan man hitta en redogörelse av arbetets metodologiska utgångspunkt och tillvägagångssätt. Kapitel 5 kommer presentera sju stycken använda primärdokument i den kunskapsöversikt som arbetet utgörs utav. I kapitel 6 redovisas resultaten av primärdokumenterna uppdelade i fyra huvudteman med en sammanfattande del efter varje enskilt tema. Kapitel 7 kommer att bestå av en delanalys av varje huvudtema utifrån vår teoretiska ram följt av en helhetsanalys som sammanfattar kapitlet. Arbetet utmynnar i en diskussion, kapitel 8, där en sammanfattande redogörelse av resultaten samt analysen ges, följt av en granskande diskussion kring metoden samt förslag till fortsatt forskning inom ämnet. Arbetet avslutas sedan i kapitel 9 med en referenslista.

1.4 Begreppsförklaringar

1.4.1 Attityder

Attityder kan upplevas som något tämligen abstrakt var på vi har valt att ge en tydlig definition av begreppet. Enligt Angelöw och Jonsson (2010) brukar attitydbegreppet inom socialpsykologin innehålla tre olika grundläggande delar. En *tanke- eller kunskapsdel* vilket handlar om de idéer och föreställningar vi har om en individ, situation eller objekt. En *känslodel* som syftar till vilka känslor vi har mot rörande objekt. Och till sist en *handlingsdel* som innefattar vår tendens att handla på ett visst sätt i förhållande till en viss situation eller person.

I vårt arbete kommer vi främst gå in på tanke- eller kunskapsdelen samt handlingsdelen då det är dessa två delar våra utvalda citat berör i störst utsträckning.

1.4.2 Normer

Enligt Angelöw och Jonsson (2000) kan normer förklaras som ett regelsystem inom en grupp som i olika utsträckning bestämmer individers beteende så att ett förutsägbart beteende kan förväntas. Gruppmedlemmarnas beteende följer ett visst mönster i form av informella och formella normer. De informella normerna är oftast dolda och uppkommer, utvecklas och förändras genom att gruppmedlemmarna interagerar med varandra. De formella normerna är oftast nedskrivna eller uttalade som till exempel lagar och förordningar (ibid).

I vårt arbete framträder de informella normerna främst i form av omgivningens allmänna föreställningar om den våldsutsatta kvinnan samt hur dessa föreställningar påverkar kvinnan.

1.4.3 Partnervåld

Mäns partnervåld mot kvinnor uppstår i många olika former såsom psykiskt, fysiskt, sexuellt, ekonomisk och materiellt. I vårt arbete har vi valt att enbart fokusera på mäns *fysiska* våld mot kvinnor (M. Eliasson, 1997). Vi kommer att utgå ifrån Nationellt Centrum för Kvinnofrids (NCK) definition som menar att det fysiska våldet kan ta sig uttryck i form av slag, knuffar, sparkar, stryptag, kvävningförsök eller användandet av olika vapen. Förövaren väljer ofta medvetet var på kvinnans kropp aggressionerna riktas så att blåmärken och andra skador är svåra för utomstående att upptäcka. Dock kan våldet vara av en sådan art att det orsakar synliga skador såsom frakturer, ögonskador, blåmärken, rivmärken och sår på synliga delar av kroppen (NCK, 2012). Upptakten till det fysiska våldet i en partnerrelation är oftast det psykiska våldet i form av kränkningar och hot (Bergmark & Lundberg, 1995), vilket vi enbart valt att belysa som en del av händelsekedjan fram till att det fysiska våldet uppenbarar sig.

1.4.4 Makt

Makt är ett begrepp som är mångskiftande och tvetydigt, vilket gör den svårbegriplig. Ett samhälle utan makt är svårt att tänka sig och finns i alla sociala relationer människor emellan (Engelstad, 2006). Vi har valt att utgå från Franzéns (2010) tolkning av den relationella makten som han menar förenar både den intentionella- och den strukturella makten. Den intentionella makten syftar till att makten har ett handlande subjekt som handlar med bestämda avsikter. Subjektet kan vara en person, nation eller grupp som har en vilja och bestämda mål. Enligt Franzén (2010) äger den som har förmågan att göra någon makt. Den strukturella makten avser ett bestämt förhållande mellan två parter där maktfrågan handlar om

över- och underordning. Samhället består enligt denna definition av en bestämd uppsättning förhållanden mellan individers positioner. Socialt kön är ett exempel på detta som med en mer eller mindre bestämmande struktur fördelar individer i olika och ojämlika positioner. Den strukturella makten handlar således inte om vilja i lika stor utsträckning som hos den intentionella makten utan utgörs istället av överlägsenhet i form av fysisk styrka, kunskap och psykologisk insikt. Någon härskar över någon annan.

Enligt Franzén (2010) gör det relationella maktbegreppet det möjligt att förena det intentionella och det strukturella maktbegreppet så att man samtidigt kan beakta subjektets intentioner och de historiskt förutbestämda maktstrukturerna som de verkar inom. Han menar att intentioner och strukturella förhållanden förenas genom att subjektet agerar i de olika strukturerna som skapats av mänskliga relationer. Enligt Franzén (2010) finns makt i alla typer av relationer och både skapas och verkar genom mänskliga interaktioner vilket gör att makten kan omformas och förändras. Makt kan ha en positiv eller negativ verkan menar Franzén (2010). I positiv bemärkelse då det bidrar till att upprätthålla och skapa något samt i negativ bemärkelse i form av exempelvis förbud. Makt och motstånd är två begrepp som går hand i hand då där det finns makt finns även motstånd. Att vara i underläge är aldrig något absolut utan något relativt. Motståndet behöver inte heller vara synligt för makten för att det ska verka utan kan även vara passivt (Franzén, 2010).

Med utgångspunkt i Franzéns definition av makt kan vi tydligt koppla ihop det till vårt arbete gällande mäns partnervåld mot kvinnor. Då kvinnan och mannen är i en relation och den relationella makten finns i alla slags relationer samt utövas genom dessa interaktioner. Fokus i detta arbete kommer att läggas på den relationella makten men vi kommer även beröra strukturell samt intentionell makt då dessa framförallt ingår i den relationella makten.

2. Bakgrund

2.1 Mäns partnervåld mot kvinnor - En tillbakablick

Mäns partnervåld mot kvinnor är ett utbrett socialt fenomen som skapar negativa konsekvenser för utsatta kvinnor och ses av vissa forskare som det mest extrema exemplet på den obalans som finns i maktförhållandet mellan män och kvinnor (Enander, 2010; Dufort, Gumpert & Stenbacka, 2013). Enligt Eliasson och Ellgrim (2006) har kvinnor genom historien haft en underordnad roll i äktenskapet där mannen hade makten med rätt att

misshandla sin hustru. Det var först år 1965 det blev förbud enligt lag för mannen att våldta sin hustru.

Enligt Eliasson och Ellgrim (2006) var mäns partnervåld mot kvinnor något som tidigare sågs som en privat angelägenhet som skedde bakom stängda dörrar. En avgörande faktor för ändrade attityder och nya lagar var kvinnojourrörelserna som startades i slutet av 1970-talet och växte sig starkare in på 1980-talet. Kvinnojourerna hjälpte och stöttade våldsutsatta kvinnor men ägnade sig också åt upplysnings- och lobbyverksamheter och blev ur flera aspekter ledande i debatten om hur man skulle hantera mäns våld mot kvinnor. År 1979 inrättades jämställdhetsombudsmannen som en statlig befattning, 1982 kom lagen som sorterar in kvinnomisshandel under allmänt åtal och 1988 kom lagen om besöksförbud, där en man som utsatt en kvinna för våld inte får kontakta henne. År 1993 tillsatte regeringen en kommission som ur ett kvinnoperspektiv skulle göra en undersökning gällande mäns våld mot kvinnor. Denna så kallade Kvinnovåldskommissionen kom med slutbetänkandet "Kvinnofrid" som innehöll en rad förslag för att motverka våldet. Betänkandet låg till grund för propositionen Kvinnofridsreformen som riksdagen antog 1998, vilken medförde skärpt lagstiftning, bättre bemötande av våldsutsatta kvinnor samt förebyggande åtgärder (Eliasson & Ellgrim, 2006).

Även internationellt utförs ett gediget arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Inom FN började man för cirka 50 år sedan att dryfta frågan om mäns våld mot kvinnor vilket har resulterat i konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor. Arbetet inom FN har till en början haft fokus på kvinnors livsvillkor i stort för att beröra vissa specifika frågor såsom mäns våld mot kvinnor. FN:s arbete visar att bekämpning av våld mot kvinnor har sin relevans i hela världen. Detta är dock något som vi har valt att inte lägga fokus på i detta arbete då vi enbart utgår från svenska förhållanden. (Brottsoffermyndigheten, 2013).

2.2 Tidigare forskning - En allmän bild

Nedan kommer vi att ge en kort övergripande bild av forskningen för att i resultatdelen ge en mer heltäckande och utförlig redogörelse.

Mäns partnervåld mot kvinnor och dess hälsokonsekvenser har under de senaste 30 åren blivit ett vedertaget forskningsområde och en viktig global folkhälsofråga. (Lövestad & Krantz, 2012). Lövestad och Krantz (2012) menar att forskningen har kunnat delas upp i två läger som utgår från två olika ståndpunkter, familjevåldsperspektivet och det feministiska perspektivet. Forskning utifrån familjevåldsperspektivet menar att både män och kvinnor kan

bli utsatta och använda sig utav våld i relationer, så kallad könssymmetri, medan det feministiska perspektivet utgår från en genusasymmetri, det vill säga att män i de flesta fall är förövarna av våld och att kvinnor i stort sett enbart använder våld i självförsvar eller för att skydda någon närstående. Även om kvinnor och män rapporterar fysiskt våld i ungefär samma utsträckning visar studier att män har ett mer aggressivt och tvingande beteende än vad kvinnor har (ibid).

I SOU 2004:121 tas ytterligare ett forskningsperspektiv upp, det så kallade avvikelseperspektivet. Utifrån detta perspektiv ser man offer och förövare som något avvikande som skiljer sig från det "vanliga" och "normala" och skapar på så sätt ett "vi och dem". Både forskningen och media beskrivs förmedla bilder av förövaren som är svåra för gemene man att känna igen sig i. Det kan till exempel röra sig om beskrivningar av tungt kriminella eller psykiskt sjuka män. De våldsutövande männen blir således definierade som avvikande män, män som inte ses som vanliga, normala män. Avvikelseperspektivet förklarar följaktligen mäns våld mot kvinnor som ett marginellt problem (ibid).

Den tidigare forskningen förklarade mäns våld mot kvinnor med mäns bristande impuls kontroll, med individualpsykologiska förhållanden som till exempel en sjukdom, eller med socialbetingande förklaringsgrunder som det sociala arvet. Genom att tala om våldet som något avvikande osynliggör man de kulturella och samhälleliga aspekterna som kan ligga till grund för våldet. Den feministiska kvinnoforskningen ifrågasatte resultatet av denna ansvarsförskjutning mellan offer och förövare och började problematisera begrepp som "normalt" och "avvikande". Man började använda begreppet kön vid analyser inom våldsforskningen och problematiserade och analyserade våldet utifrån ett strukturellt perspektiv (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski, 2001; SOU 2004:121).

Enligt Enander (2010) har flertalet studier visat att våldsutsatta kvinnor lider av nedsatt fysisk hälsa och psykiskt välbefinnande som ett resultat av det våld de har varit eller är utsatta för. Kvinnorna beskrivs också upprepan gånges om att ha en känsla av att vara fångade i relationen där processen att lämna mannen visat sig vara svår och besvärlig både praktiskt och känslomässigt (Enander, 2010). Hydén (2005) menar att det har bedrivits föga forskning gällande kvinnors motstånd i våldsrelationer. En anledning till det kan vara att den misshandlade kvinnans motstånd är svårt att identifiera då den inte överensstämmer med den vanligt förekommande definitionen av att "erövra sin fiende". Enligt Hydén (2005) är steget till att lämna en våldsutövande man en stor motståndshandling. Likaså menar hon att rädsla,

hjämlöshet och motstånd har ett nära samband och beskriver detta som att rädsla är det motstånd som uttrycks av dem som antas vara maktlösa. Det faktum att kvinnan är rädd betyder att hon avvisar mannens våld, utan att nödvändigtvis ha någon väl förberedd strategi för hur hon kan undvika att utsättas för det på nytt (Hydén, 2005).

Enander (2010) har utfört en forskningsstudie gällande våldsutsatta kvinnors känsla av att vara dumma som stannat med en våldsutövande man. Många av de intervjuade kvinnorna i hennes studie uttryckte att de främst fick skylla sig själva för att de stannat hos mannen och på så vis gått med på misshandeln. Andra ansåg sig vara dumma för att de hade gett sin kärlek och tillit till förövaren och på så sätt också blivit "lurade". Enligt Enander (2009) har flera andra forskare också föreslagit att de traditionella kraven på kvinnor bidrar till att hålla dem kvar i våldsamma relationer. De förväntningar som finns på kvinnor för att ta huvudansvaret för omsorgen om relationen kan leda till att kvinnor benämner sig som dumma för att de inte kan få relationen att fungera.

3. Teoretiskt perspektiv

Arbetets frågeställning som ska besvaras är vilka generella konstruktioner av mäns partnervåld mot kvinnor som framkommer i facklitteraturen. På dessa grundval anser vi att socialkonstruktionismen som teoretisk ram är bäst lämpad för detta arbete då den är användbar vid analyser av sociala konstruktioner som uppstår i samspelet mellan individer (Payne, 2008). Socialkonstruktionisterna menar att kunskap och social handling går hand i hand och på så sätt konstrueras och omkonstrueras den kunskap vi utgår från främst genom språket (Burr, 1995). Facklitteraturen som vi använder oss utav som primärdokument i detta arbete förmedlar en viss bild av mäns partnervåld mot kvinnor som vi med ett kritiskt förhållningssätt vill belysa med hjälp av socialkonstruktionismen. I vår redogörelse av teorin kommer vi endast beröra de begrepp och definitioner som vi anser är användbara för att besvara vår frågeställning och därmed uppfylla vårt syfte.

3.1 Socialkonstruktionismen

Kort uttryckt belyser socialkonstruktionismen vad det är som konstrueras, vem som gör det och hur det går till (Sohlberg, 2001). Enligt Angelöw och Jonsson (2000) skapas kunskap mellan människor, genom den all dagliga interaktionen. Alla konstruerar vi kunskap i vårt vardagliga liv, våra egna versioner, som blir bestående genom sociala processer. Enligt Payne (2008) grundar sig socialkonstruktionismen i kritisk psykologi där man syftar till självet och

medvetenheten som uppstår ur den mening och handling som skapas genom sociala relationer, det vill säga genom vår förståelse, språk samt maktrelationer.

Burr (1995) menar att det finns några grundantaganden i fråga om socialkonstruktionismen; *en kritisk hållning mot det för-givet-tagna, att kunskap är historisk och kulturellt specifik, att kunskap blir varaktig genom sociala processer samt att kunskap och sociala handlingar går hand i hand*. Enligt Burr (1995) betyder att anta ett kritiskt förhållningssätt mot vår för-givet-tagna förståelse av oss själva och världen, att vi bör ställa oss kritiska till att våra observationer av verkligheten stämmer överens med hur den verkligen är beskaffad. Då det som finns till uppfattas olika av alla människor kan våra observationer av verkligheten inte vara objektiva. Till exempel behöver inte de olika sociala kategoriseringarna av omgivningen, såsom kön, vara relevanta. Socialkonstruktionismen problematiserar om indelningen man och kvinna verkligen är relevant och varför människor enbart delas in i dessa kategorier och inte efter hur långa eller korta de är. Att kunskap är *historiskt och kulturellt specifik* syftar till att våra sociala begrepp och kategorier som vi använder oss av dagligen är beroende på var i världen vi lever, vilket vardagsliv vi lever samt under vilken tidsperiod (Burr, 1995). Det kan också ses som ett resultat av en kultur eller en viss tidsperiod med tillhörande sociala förhållanden. Ett exempel på detta är att det fram till 1965 var lagligt i Sverige för en man att våldta sin hustru. Fortsättningsvis menar Burr (1995) att människor konstruerar kunskap genom de vardagliga interaktionerna. Våra olika kunskapsversioner produceras i det sociala livet vilket innebär att *kunskapen blir varaktig genom sociala processer*. Vårt sätt att förstå världen på är inte grundat på objektiva observationer utan en konsekvens av de ständigt pågående sociala interaktionerna vi är delaktiga i. Våra vardagsliv, såsom tankar, förhoppningar, möten och samtal, formar vår verklighetsuppfattning eller våra sociala konstruktioner. Detta, enligt Burr (1995) sker framförallt genom språket. På så vis bygger vi upp vår egen livsvärld som vidare ligger till grund för oss när vi väljer olika handlingsalternativ i livet. Det är utifrån detta antagande som de sociala konstruktionisterna menar att *kunskap och social handling går hand i hand* (Burr, 1995).

Payne (2008) uttrycker följande: *“den sociala konstruktionen av verkligheten betonar att gemensamma sociala konstruktioner bidrar till individernas socialisation in i samhället och till olika grupper i samhället i sådan utsträckning att sociala idéer bli så allmänt omfattande att de blir en slags verklighet för samhällsmedlemmarna.”* (Payne, 2008:240). Vidare menar Payne (2008) att sociala problem uppstår då en social grupp, ofta massmedia, påstår något som får genomslagskraft om en specifik social frågeställning som kräver sociala och politiska

insatser. Huvudpoängen är således att sociala problem inte är problematiska i sig utan att de skapas genom att en eller flera grupper påstår något i samband med dem.

Enligt Payne (2008) kan mänskliga kategorier, till exempel genus, visa sig vara fysiskt bestämda och genomsyras av sociala antaganden och beteenden. Ett exempel på detta är kategorierna män och kvinnor där kvinnor antas ha en bättre omsorgsförmåga då endast kvinnor kan föda barn, och när flickor sedan socialiseras tillskrivs de samtidigt en omsorgsroll utifrån antagandet att detta är naturligt. Dessa påstådda mänskliga kategorier skapas av individens antaganden (Burr, 1995) eller av de strukturella förutsättningar som en social instans rymmer.

4. Metod

Detta kapitel inleds med vår förförståelse av det sociala problemet mäns partnervåld mot kvinnor. Fortsättningsvis redogörs för det metodologiska förfarandet i arbetet med vetenskapsfilosofisk position samt forskningsdesign. Till sist beskriver vi hur vi har gått tillväga i fråga om litteratursökning, vårt urval och avgränsningar, analysverktyg, arbetets trovärdighet samt de etiska ställningstagandena.

4.1 Förförståelse

I arbetet kommer vi att använda oss av citat hämtade ur våra valda primärdokument vilket kan liknas vid en intervjupersons beskrivningar av sin upplevelse eller livsvärld. Vi utgår därmed från ett fenomenologiskt perspektiv. Patton (1990) menar att vid användandet av det fenomenologiska perspektivet är det viktigt att undersökaren/forskaren då är medveten om sin förförståelse och inblandning vilket är orsaken till att vi här nedan redogör för våra egna förkunskaper inom området.

I samband med genomgång och granskning av vår egen förförståelse av problemet kom vi fram till att våra kunskaper inom området mäns partnervåld mot kvinnor är tämligen begränsade och basala. Vi har dock en indirekt förförståelse för problematiken genom kvinnors egna erfarenheter av våld i vår omgivning. Föreställningen vi har om mäns partnervåld mot kvinnor är att det är ett viktigt och komplext område. Kvinnor som utsätts för våld av sina partners är en utsatt grupp som är i behov av stöd och hjälp samt stor samverkan mellan de professionella inom det sociala arbetet. Vi har alltså inga direkta medvetna uppfattningar som påverkat insamling, urval och analys.

4.2 Vetenskapsfilosofisk position

Den vetenskapsfilosofiska positionen i arbetet kommer delvis ha en fenomenologisk utgångspunkt då vår ambition är att ge så exakta beskrivningar som möjligt, genom citat, av våra primärdokument (Patton, 1990; Larsson, 2005). Kvale och Brinkman (2009) refererar till den franska filosofen Merleau-Ponty som menar att det viktiga inom fenomenologin handlar mer om att beskriva än att förklara eller analysera och att objektivitet är grunden till detta.

I samband med tolkningen av våra resultat kommer vi att använda oss av ett hermeneutiskt förhållningssätt. Det hermeneutiska förhållningssättet syftar till tolkning och förståelse av ett visst fenomen (Sohlberg, 2001). Genom att kunskapsöversikten vi ämnar göra är uppdelad i deltemana kan vi i analysen med hjälp av vår valda teori tolka varje del för sig och växelvis sätta delarna i relation till arbetets övergripande mening (Larsson, Lilja & Mannheimer, 2005). Redogörelse av den hermeneutiska cirkeln samt vår användning av den kommer att förklaras närmare i avsnittet 4.5 Analysverktyg.

4.3 Forskningsdesign

Utifrån arbetets syfte samt frågeställning med utgångspunkt i den befintliga facklitteraturen inom ämnet har vi gjort bedömningen att den kvalitativa kunskapsöversikten skulle vara en adekvat metod att använda oss utav. Forsknings- eller kunskapsöversiktens syfte är att ge en överblick eller sammanfattning av kunskapsläget inom ett visst område, inte en överblick av den befintliga litteraturen (Backman, 1998). Vid kunskapsöversikten är litteraturen respondenten som undersökaren ställer frågor till istället för en person (Olsson & Sörensen, 2007). En litteraturgranskning utgår ifrån all befintlig litteratur inom ett visst område (Backman, 1998) och på grund av den korta tid vi har till vårt förfogande i skrivandet av detta arbete har vi valt att endast titta på ett urval av befintlig facklitteratur och därmed göra en kunskapsöversikt. Kunskapsöversikten vi gör i arbetet är av det narrativa slaget. Den narrativa kunskapsöversikten utförs inte med en bestämd systematik utan grundas i ett resonerande (Bergmark, 2005). Vår narrativa kunskapsöversikt är även kvalitativt inriktad genom att vi använder citat av primärdokumentens författare som argumentation.

4.4 Tillvägagångssätt

4.4.1. Litteratursökning

För att hitta tidigare forskning och primärdokument till vårt arbete har vi sökt via biblioteket på Högskolan i Gävles databaser LIBRIS, ProQuest, Discovery, Web of science och Artikelsök. Då vi valt att skriva vårt arbete utifrån svenska förhållanden gjorde vi från början

en avgränsning där vi enbart sökte efter svensk forskningslitteratur och facklitteratur mellan 1990 till och med dags dato. Sökningarna resulterade i sammanlagt nära 6 000 träffar. Nedan följer en redovisning av vilka sökord vi använt oss utav samt antalet träffar varje sökord genererat i: kvinnofrid (129), kvinnomisshandel (1621), våld i nära relationer (13), våldsutsatta kvinnor (4), mäns partnervåld (6), familjevåld (251) och våld mot kvinnor (465).

För att få en ökad bredd i sökresultaten använde vi oss dessutom av engelska sökord i alla databaser. De engelska sökorden vi använt oss av var: intimate partner violence (234), domestic violence (204), family violence (84) och battered women (0) tillsammans med orden Sweden och/eller Scandinavia. Vi har sedan läst igenom vårt funna material för att se vilka namn på forskare och författare som är återkommande både i den löpande texten, träfflistan och i referenslistan. Utifrån detta har vi kunnat söka på specifika namn och publikationer som vi har ansett skulle vara till nytta för vårt arbete.

Vi har även sökt forskningslitteratur och facklitteratur via Socialstyrelsens webbsida www.socialstyrelsen.se samt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) www.nck.uu.se. Sökord som vi använt oss av på dessa sidor var: våld i nära relationer (770), våldsutsatta kvinnor (393), kvinnofrid (428), våld mot kvinnor (1087), kvinnomisshandel (91) samt mäns partnervåld (30). Utöver detta har vi lånat litteratur från bibliotek som är skriven av författare som återkommit i vår sökprocess.

Insamlingen av data fortsatte tills dess att vi kände att det inte framkom några nya dokument som var av relevans för vårt arbete. Enligt Olsson och Sörensen (2007) avslutas datainsamlingen då man som forskare uppnår mättnad och materialet man finner inte tillför något nytt. Till slut valdes sju primärdokument ut och urvalsprocessen för dessa redovisas nedan.

4.4.2. Urval och avgränsningar

Vi har valt att skriva vårt arbete utifrån svenska förhållanden. Genom att se till svensk forskning hoppas vi kunna få en ökad kunskap och förståelse för den våldsproblematik som riktas mot kvinnor i dagens Sverige, vilket vi anser kommer att vara till nytta i möten med framtida klienter. Ur antalet träffar gjorde vi en avgränsning där vi enbart valde ut litteratur som berörde mäns fysiska våld mot kvinnor i heterosexuella parrelationer. Detta medförde att litteratur om sexualiserat våld, ekonomiskt våld, hedersrelaterat våld, förövarens behandling, barn som bevittnat våld och våld i samkönade relationer valts bort då vi ansåg att de inte utgjorde fokus för detta arbete. Vi valde även att göra en avgränsning av årtal mellan vilka vår

sökning skulle sträcka sig, 1990-2013. Anledningen till detta grundar sig i vår tidigare bakgrundsbeskrivning utifrån litteratur där det beskrivs att mäns våld mot kvinnor uppmärksammades först på allvar i början på 1990-talet (Eliasson & Ellgrim, 2006).

Urvalet av primärdokumenterna utgår från befintlig facklitteratur (Backman, 2008) inom ämnet mäns partnervåld mot kvinnor. Facklitteratur, enligt Nationalencyklopedins definition (2013), är litteratur som inbegriper vetenskapliga, upplysande samt resonerande texter. Primärdokumentens urval baseras på att dessa dokument har betydelse inom området mäns partnervåld mot kvinnor samt att de används inom socialt arbete i den svenska kontexten. Det är en blandning av dokument som baseras på avhandlingar, studier, utbildningsmaterial från Socialstyrelsen samt erfarenheter från det praktiska arbetet. Författarna är vanligt återkommande i litteraturen och verkar besitta relevant sakkunskap inom ämnet. En utförligare redogörelse av detta presenteras i avsnitt 5. *Primärdokument*.

4.4.3 Identifiering och val av teman

När primärdokumenterna valdes ut gjorde vi en grundlig genomgång av dessa för att söka efter mönster och gemensamma nämnare. I arbetets resultatdel har vi haft som målsättning att presentera resultaten på ett så hanterbart sätt som möjligt för både vår egen skull men även för att underlätta för läsaren. För att få till stånd detta har vi tematiserat datan. De fyra teman i arbetet är följande; makt och kontroll, kvinnans självbild, omgivningens attityder och normer samt orsaksförklaringar. Det slutgiltiga valet av teman i undersökningen grundar sig i de mest framträdande och vanligast förekommande gemensamma brännpunkter utifrån primärdokumenterna. Vi har meningskategoriserat citat från primärdokumenterna (Larsson, Lilja & Mannheimer, 2005) under temana utifrån vår egen tolkning om vad som är relevant.

4.5 Analysverktyg

Inom den hermeneutiska traditionen ligger fokus på hur man rent konkret ska gå tillväga i tolkningar av texter (Kvale & Brinkman, 2009). Utgångspunkten är den hermeneutiska cirkeln där tolkningen av en del av texten kopplas samman med textens helhet (Lilja, 2005). Arbetets analys kommer att genomföras med hjälp av den hermeneutiska cirkeln där vi initialt utgår från vår egen förförståelse av fenomenet mäns partnervåld mot kvinnor. Inom denna analysmetod är det av stor vikt att ständigt växla mellan tolkningen av textens helhet och dess avskilda delar (Kvale & Brinkman, 2009). Temana som vi har valt ut är till för att klargöra det vi ska undersöka i arbetet. Vi kommer att analysera de olika primärdokumenterna utifrån våra teman. Det är av stor vikt att få kunskap om textens tema samt att avsluta först när vi uppnått

en god gestalt, det vill säga hittat mönster i texten som skapar en helhet (ibid). Efter detta kommer vi att pröva våra deltolkningar mot texten som helhet.

Vårt arbete kommer att utgå från en induktiv linje vilket betyder att vi kommer att utgå från empirin som sedan kan föras samman till allmänna principer för att där efter föras samman till en teori (Olsson & Sörensen, 2007). I vårt arbete kommer vi att utgå från empirin som utgörs av våra primärdokument. Dessa kommer sedan att analyseras via meningstolkning (Larsson, 2005) av citaten under respektive tema. Tolkningen kommer att ske mot bakgrund av socialkonstruktionistisk teori för att få fram konstruktionerna dels under varje enskilt tema samt dels av helheten.

4.6 Uppsatsens trovärdighet

4.6.1 Validitet

Validitet handlar om kontroll av trovärdigheten och att argumentet ska vara försvarbart samt att man tolkat data på ett rimligt sätt. Tolkningen ska dessutom vara förankrad i ett empiriskt underlag (Larsson, 2005; Olsson & Sörensen, 2007). Det benämns också som att ”man mäter det som är avsett att mäta” (Larsson, 2005). Vidare menar Larsson (2005) att man kan öka trovärdigheten i studien genom att ge så täta beskrivningar av utsagorna i primärdokumentet som möjligt vilket syftar till att ge läsaren en klar bild av fenomenet. Ett exempel, enligt Olsson och Sörensen (2007), är att ge rika citat i resultatdelen, vilket vi kommer att presentera i vårt arbete. Dels för att kunna stödja våra tolkningar av empirin och dels för att ge läsaren möjlighet att ta del av materialet och följa vår analys (ibid). Enligt Kvale (1997) hör validiteten ihop med undersökarens hantverkarskicklighet. På så sätt blir validiteten beroende av vår, som undersökare, skicklighet att kontrollera, ifrågasätta samt teoretiskt tolka våra iakttagelser.

4.6.2 Reliabilitet

Reliabilitet betyder graden av överensstämmelse mellan mätningar där vi använt oss av samma mätinstrument. Med andra ord att vi får samma resultat oavsett hur många gånger vi mäter (Olsson & Sörensen, 2007). Enligt Larsson (2005) är det svårt att mäta reliabiliteten vid kvalitativa undersökningar då man i första hand vill beskriva kvaliteter hos ett fenomen och inte mäta det. För att få en hög reliabilitet i kvalitativ forskning menar Kvale och Brinkman (2009) att undersökningen ska kunna genomföras vid olika tidpunkter och av olika forskare och fortfarande generera i samma resultat. Enligt Esaiasson, Giljam, Oscarsson och

Wängnerud (2012) är det också av vikt att det inte förekommer några slump- eller slarvfel i insamlingen och bearbetningen av data.

För att vi ska nå så hög reliabilitet i vårt arbete som möjligt har vi noggrant redogjort för alla stegen i forskningsprocessen. Detta för att öka möjligheten för andra forskare att återskapa studien men också för att ge läsaren möjlighet att följa forskningsprocessen och komma med anmärkningar eller goda vitsord.

4.6.3 Generaliserbarhet

Enligt Olsson och Sörensen (2007) räcker det inte med att förstå undersökningens data och dra meningsfulla slutsatser. Det ställs även krav att den insamlade datan måste ses i ett bredare perspektiv så att man kan se vilka möjligheter det finns att generalisera datan till en bredare population än den som har studerats. Patton (1990) diskuterar begreppet extrapolering som logiska, analytiska och problemfokuserade uttalanden med utgångspunkt i kvalitativa resultat. I vårt arbete kommer vi inte kunna generalisera våra resultat men det kan finnas utrymme att varsamt uttala sig om huruvida våra resultat i den kunskapsöversikt vi gör kan vara tillämpbara vid liknande undersökningar. Vi kommer att försöka göra det Kvale och Brinkman (2009) kallar för en läsarbaserad analytisk generalisering. Det innebär att forskaren ger väl överlagda bedömningar och detaljerade kontextuella beskrivningar gällande möjligheten att använda en specifik undersökningens resultat för andra liknande undersökningar. Denna bedömning görs utifrån teorin med ett förtydligande av vårt syfte med att klar- och begripliggöra argumentationslinjerna samt analyserna där vi ger läsaren möjligheten att själv bedöma hållbarheten i generaliseringen samt göra bedömningen om det är möjligt att generalisera.

4.6.4 Triangulering

För att pröva hållbarheten och öka trovärdigheten i de kvalitativa resultaten kan man som ovan nämnt använda sig av flertalet strategier. En strategi är triangulering vilket betyder att undersökaren använder sig av flera olika typer av parallella datainsamlings- och analysstrategier (Larsson, 2005). Det finns olika former av triangulering men den som lämpar sig bäst i vårt arbete är *undersökartriangulering* vilket går ut på att man är flera forskare vid datainsamlingen, eller att flera undersökare analyserar samma dataunderlag för att sedan jämföra sina resultat (Larsson, 2005).

4.7 Etiska ställningstaganden

Frågor om etik och moral är ständigt närvarande i ett forskningsprojekt (Kvale & Brinkman, 2009). Kvale och Brinkman (2009) tar upp vikten av etiska riktlinjer i form av informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser samt forskarens roll. Forskningsdesignen för detta arbete är kunskapsöversikt och därför är frågor gällande informerat samtycke, konfidentialiteten samt konsekvenser inte relevanta i den strikta mening som gäller för kvalitativa intervjustudier.

5. Presentation av Primärdokument

De primärdokument som vi har valt för vår kunskapsöversikt uppfyller inte nödvändigtvis kraven på vetenskaplighet i den bemärkelsen att dessa blivit referee-granskade. Vissa av dokumenten gör det, andra gör det inte. Under resultatdelen har primärdokumenterna kodats med förkortningen Pd (Primärdokument) och är numrerade ett till sju i kronologisk ordning.

Dokumenterna har angetts med asterisk (*) i referenslistan vilket skapar en tydlig överblick över valda primärdokument (Backman, 2008).

5.1 Primärdokument 1 (Pd 1)

Mona Eliasson är nu mer professor emerita i psykologi vid Högskolan i Gävle. Genom hennes bok *Mäns våld mot kvinnor*, utgiven 1997, ges en bild av kvinnovåldets utseende, förekomster, orsaker och utveckling. Eliasson förmedlar kunskaper för att ge bättre förståelse av kvinnomisshandel både på individ- och samhällsnivå.

5.2 Primärdokument 2 (Pd 2)

Eva Lundgrens bok *Våldets normaliseringsprocess och andra våldsförståelser* (2012) utgår från en feministisk tolkningsram som berör kön, makt och våld. Lundgren beskriver hur våldet kan ses och förstås som en process och hur kvinnan kan uppfatta våldet som en normal del av kärleksrelationen. Lundgren, nu professor emerita, var vid bokens författande professor i sociologi vid Uppsala universitet och forskade om könsrelaterat våld, våld och makt, samt sexualiserat våld.

5.3 Primärdokument 3 (Pd 3)

Kvinnomisshandel inom äktenskapet (2004) är en bok skriven av Margareta Hydén, professor i socialt arbete samt legitimerad psykoterapeut, som grundar sig i hennes erfarenheter från ett forskningsprojekt om kvinnomisshandel inom äktenskapet som genomfördes via kvalitativa

intervjuer med båda makarna. Författarens målsättning med boken är att förstå och tolka våldet ur både kvinnans och mannens perspektiv och riktar sig till både studerande samt professionella som kan tänkas komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor.

5.4 Primärdokument 4 (Pd 4)

År 2007 utkom boken *Varför går hon?* av Carin Holmberg, sociolog och forskare och Viveka Enander, fil. dr. i socialt arbete. Frågan som ofta ställs av yrkesverksamma och av andra som möter våldsutsatta kvinnor är varför kvinnorna stannar kvar i relationer med sina förövare. Författarna ställer dock frågan varför går hon. Boken redogör och analyserar tre processer som är framträdande när en misshandlad kvinna lämnar den som slår. Genom djupintervjuer med våldsutsatta kvinnor har man analyserat det traumatiska band som binder kvinnan till mannen och visat på dess komplexitet.

5.5 Primärdokument 5 (Pd 5)

Socialstyrelsen kom 2009 ut med en ny reviderad upplaga av *Våldsutsatta kvinnor - Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal* som är menad att fungera som en handbok för yrkesverksamma. Materialet belyser frågor som till exempel "varför går hon inte" och omgivningens svårigheter att förstå varför kvinnan stannar i en våldsrelation. I materialet beskrivs också kvinnans internaliseringsprocess av våldet, uppbrottsprocessen och den komplexitet en våldsrelation innebär. Materialet har sammanställts av Elis Envall, Annika Eriksson och Björn Hellquist från socialstyrelsen. Texten har sedan granskats av docent Margareta Hydén, Gunnel Andersson, Magnus Lundberg samt av Akademikerförbundet SSR, SKTF, Brottsofferjourernas riksförbund, Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, Rädda Barnen och Stiftelsen Manscentrum.

5.6 Primärdokument 6 (Pd 6)

Per Elis Eliasson är psykolog och har många års erfarenhet som rådgivare vid Manscentrum i Stockholm. År 2000 utgavs boken *Män, kvinnor och våld, att förstå och förändra våldsamt beteende*. Boken grundas i verksamheten Manscentrum, ett kriscentrum för män, och vänder sig i första hand till professionella som möter våldsproblematik i sitt yrke. Författaren ger en adekvat och lättillgänglig bild av komplexiteten i våld i nära relationer och ger även konkreta exempel på lösningar.

5.7 Primärdokument 7 (Pd 7)

2011 utkom socialstyrelsen, på uppdrag av regeringen, med ett utbildningsmaterial gällande våldsutsatta kvinnor med ett aktivt missbruk och/eller beroende. *Skylla sig själv?* är ett i en serie av fem utbildningsmaterial som särskilt lyfter fram grupper av våldsutsatta kvinnor, författad av Maria Boustedt Hedvall, Ann Jönsson och Kjerstin Bergman, samtliga från Socialstyrelsen. Materialet riktar sig till personal som kommer i kontakt med denna specifika grupp av kvinnor. Även om materialet fokuserar på våldsutsatta kvinnor med en missbruksproblematik ger författarna en täckande allmän bild av mäns våld mot kvinnor samt det samhälleliga ansvaret vilket gör materialet intressant för vårt arbete.

6. Resultat

Vi är medvetna om att vissa citat i undersökningens resultatdel kan vara lämpliga att användas under fler teman än ett. Vi har dock gjort ett aktivt val att placera dessa under ett visst tema med hänsyn till de andra valda citaten samt för att fånga den helhetsbild som framträder i texten.

6.1 Tema 1- Makt och kontroll

Under rubriken 1.4 Begreppsförklaringar definierar vi begreppet makt samt förklarar hur vi kommer att använda den i detta arbete. Vi utgår från Franzéns (2010) definition av begreppet relationell makt som syftar till att makt är något som skapas genom interaktioner mellan individer och finns i alla typer av relationer.

Enligt M. Eliasson (Pd 1: 1997) finns det allmänna föreställningar om att kvinnor går in i relationer grundat på känslor som ska vara bestående och att de ska få relationen att fungera väl. När våldet sedan uppenbarar sig i relationen försöker kvinnan finna yttre förklaringar till mannens beteende, till exempel att han tappade kontrollen, att han var stressad eller berusad. Mannen utlovar oftast en förbättring som kvinnan inte ser någon annan utväg till än att tro på. Detta tillsammans med den utmattning en våldsrelation kantas av leder till att kvinnan förvandlas till ett "lätt offer". Vidare menar M. Eliasson (Pd 1: 1997) att mannens makt över kvinnan ofta inleds med att kvinnan näst intill blir överdrivet uppvaktad av mannen och att han vill tillbringa all tid tillsammans med henne. Det är heller inte ovanligt att mannen har bråttom att etablera en fast relation, flytta ihop eller gifta sig med kvinnan. Gradvis skiljs kvinnan från sina vänner och sin familj och blir isolerad med mannen som påtalar det positiva med att de får mer tid tillsammans. M. Eliasson beskriver kontrollen på följande sätt:

“Kvinnan skall då visa sin kärlek till mannen genom att avstå från kontakter med sina vänner, som mannen beskriver som trista och inte uppskattar kvinnan på rätt sätt. Hon tvingas in i realiteten att välja mellan mannen å ena sidan och sina vänner, släktingar och arbetskamrater å den andra. Valet motiveras ofta med omsorg om henne och om den gemensamma relationen. När våldet sedan är ett faktum har en viktig gräns passerats, som får en avgörande betydelse för det fortsatta händelseförloppet, och där kvinnan är mycket ensam” (Pd 1: M. Eliasson, 1997:174).

Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2011) menar att situationen för missbrukande våldsutsatta kvinnor följer samma mönster. Mannen kan genom sitt kontrollerande beteende begränsa och isolera kvinnan.

“till exempel att bokstavligen låsa in henne i lägenheten eller att hindra henne från att träffa släkt och vänner eller från att delta i sociala aktiviteter. Just ensamheten och avsaknaden av ett socialt nätverk är något som de intervjuade praktikerna lyfter fram som en viktig orsak till varför kvinnor i missbruk eller beroende kan ha mycket svårt att ta sig ur en våldsam relation.” (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011:40)

Enligt Hydén (Pd 3: 1995) benämner inte de våldsutövande männen själva detta beteende som makt. Istället beskriver de situationen som att kvinnan “ska sluta” med vissa saker och att hon inte får ta ta för stor plats i relationen så att mannen riskerar att “krossas”. I själva verket anser många av männen att det är kvinnan som styr allt och måste på så vis hållas tillbaka.

“Makt i deras värld är liktydigt med makt över någon eller något. Makt i deras värld är något som förekommer i en viss mängd och som utövas i ett linjärt förhållande, där den som har makt är överst och den som inte har makt är underst.” (Pd 3: Hydén, 1995:232).

P.E. Eliasson (Pd 6: 2000) menar att våldshandlingar blir oftast en konsekvens av andra känslor såsom rädsla. Mannens fruktan över att visa sin oro och besvikelse eller hamna i strid med kvinnan ombildas till att det är hon som är problemet. Kvinnan går inte att prata med och mannen hittar orsaker till att bestraffa henne på grund av hennes avsaknad av lojalitet, förståelse och respekt.

“Strävan efter makt och kontroll över andra är ofta ett uttryck för känslor av maktlöshet. Maktutövning kan, vare sig den utövas öppet eller är kamouflerad till hjälpsamhet och omhändertagande, ses som en strategi för att hantera existentiell osäkerhet.” (Pd 6: P.E. Eliasson, 2000:28).

Enligt Hydén (Pd 3: 1995) är mannens makt i dessa relationer villkorad och är endast värd något så länge som kvinnan stannar med honom. Enligt Envall, Eriksson och Hellquist (Pd 5: 2009) finns det många orsaker till varför en kvinna väljer att stanna i en våldsam relation, men en återkommande orsak som många kvinnor uppger i flertalet studier är rädsla för fortsatt våld eller förvärrat våld. Forskning visar på att kvinnornas rädsla är realistisk då kvinnan löper

större risk att utsättas för allvarliga skador eller dödligt våld då hon lämnat relationen eller då mannen märker att hon är på väg därifrån.

“Mannen kan exempelvis också ha hotat kvinnan med att döda henne om hon lämnar honom. Så länge kvinnan är i närheten av mannen, kan hon också behålla illusionen att hon har honom under en viss kontroll. Ger hon sig av förlorar hon den illusionen och upplever sig utelämnad åt sin rädsla, åt hans godtycke och åt hans hot om att utsätta henne för än värre våld.” (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009:14).

“Men mannens makt över kvinnans liv handlar inte bara om en missuppfattad symbolisk makt, utan är högst reell. Dödshot från mannens sida kan göra kvinnan akut medveten om att mannen de facto “håller hennes liv i sina händer”. (Pd 4: Holmberg & Enander, 2004:81).

Lundberg (Pd 2: 2012) närmar sig aspekten av makt och kontroll genom att ställa sig frågan om män uppnår något genom att slå och i sådana fall vad. Hon tittar på vad som motiverar våldet samt hur männen förklarar det och ställer sig frågande om inte våldets normaliseringprocess leder till att kön formas. Utifrån Lundbergs erfarenheter är inte våldet omdömeslöst utan är en styrd handling som riktas mot kvinnan och våldsutövaren kontrollerar person, plats, tid, våldshandling samt sättet våldet utövas på. Mannen har en känslomässig kontroll och männens orsak till våldet är att sätta gränser för kvinnans aktiviteter. Genom isolering av kvinnan, fysisk eller mentalt, i kombination med våldet sker en minskning av kvinnans livsutrymme (Pd 2: Lundberg, 2012).

“Sammanfattningsvis, ur mannens perspektiv, verkar det som att han genom känslomässig kontroll i våldets ögonblick uppnår en kortsiktig kontroll över kvinnan, det vill säga över den del eller de delar av hennes livsutrymme han vill begränsa, och hur mycket han vill minska det. Just i det ögonblicket markerar han en gräns för vad hon får göra, säga, tänka, känna. Genom att han väljer person, tid, plats och sätt för våldsanvändningen samt kombinerar detta med strategier som isolering och växling mellan våld och värme, uppnår han även en långsiktig kontroll över kvinnan. ... På så sätt uppnår mannen en total kontroll över ett kvinnoliv. (Pd 2: Lundberg, 2012: 57).

6.1.1 Sammanfattning av Tema 1

Den gemensamma bilden som flera av författarna ger är att en våldsam relation sällan börjar med ett fysiskt övergrepp som till exempel ett slag eller en knuff. Istället bygger förövaren upp sin makt och kontroll över kvinnan i små systematiska steg. (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011; Pd 1: M. Eliasson, 1997; Pd 3: Hydén, 1995). Det kan handla om att mannen vill umgås konstant med kvinnan och påtalar det positiva med att de får mycket tid med varandra vilket gör att kvinnan gradvis isoleras från sin familj och sina vänner (Pd 1: M. Eliasson, 1997). Mannen beskrivs ha en rädsla för att tappa “kontrollen” och ge kvinnan för

mycket plats i relationen varpå makten över henne tar sig uttryck (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 6: P.E. Eliasson, 2000). Mannens makt beskrivs som villkorad och bara värd något så länge som kvinnan stannar hos honom. Om mannen märker att kvinnan är på väg att lämna honom kan hoten och våldet eskalera vilket gör att kvinnans rädsla för att bli ännu mer utsatt orsaka att hon stannar hos honom. Kvinnan kan då själv skapa en illusion av att ha mannen under kontroll så länge som hon stannar hos honom (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009). Våldet beskrivs som något oförståndigt och som en styrd handling. Mannen får en kortsiktig kontroll över kvinnan i våldets ögonblick där han markerar vad hon får och inte får göra. Genom att mannens kontroll över tid, plats, person och våldshandling tillsammans med isolering och växlingen mellan våld och värme når mannen en långsiktig kontroll av kvinnan (Pd 2: Lundgren, 2012).

6.2 Tema 2 - Kvinnans självbild

För att kunna ge en bild av kvinnans självbild inkluderar vi både självförtroende och självkänsla i begreppet vilket också ger en ökad förståelse för nedanstående deltema. Enligt Røkenes och Hanssen (2007) är det viktigt att skilja på självförtroende och självkänsla. Självförtroende är något som vi får genom att vi utvecklar olika färdigheter som vi sedan får beröm för från andra. Självkänsla syftar till det egenvärde vi känner för oss själva och är något som utvecklas när vi blir sedda och bekräftade av andra över tid.

Den amerikanske feministen och psykologen Leonore Walker (refererad i Pd 3: Hydén, 1995) beskrev redan 1978 något hon kallade för kvinnomisshandelssyndromet. Enligt Walker kan det våld som kvinnorna utsätts för av sina partners beskrivas som en process i tre faser som upprepas gång efter gång, en så kallad våldscykel.

“Den består av en uppladdningsfas, under vilken en spänning långsamt byggs upp, en uttömningsfas, där våldet bryter fram och får sitt utlopp, samt en avspänningsfas, då mannen är ömsint och ångerfull. Denna våldscykel upprepas ständigt och leder till en personlighetsförändring hos kvinnan. Hon lär sig bli hjälplös.” (Pd 3: Hydén, 1995:39).

Enligt Lundgren (Pd 2: 2012) är det ofta förekommande att partnervåld sakta ökar i intensitet och blir en normal del i vardagen för kvinnan. Växlingen mellan våld och icke-våld skrider långsamt fram och omställningen sker steg för steg genom inslag av hot och kontroll vilket får konsekvenser för kvinnan genom ett minskat livsutrymme. Detta gradvisa nedbrytande kallar Lundgren för normaliseringsprocessen.

“Om vi föreställer oss en kvinnas livsutrymme som stort och öppet som en utgångspunkt, säger det sig själv att utrymmet minskar när våld utövas.

Första gången hennes partner utövar våld är hon inte bekant med var gränserna går, även om de i backspeglarna kan ha signalerats för henne. Men hon blir snabbt medveten om dessa gränser, och upplever hur gränserna suddas ut och förskjuts.” (Pd 2: Lundgren, 2012:29).

Kvinnans verklighetsuppfattning påverkas av våldets normalisering i kombination med isolering och andra kontrollmetoder såsom hjärntvätt. Lundgren (Pd 2: 2012) menar att genom isolering kommer kvinnans referensramar från mannen och hans verklighet blir den enda sanna. Genom isoleringen kommunicerar kvinnan inte med någon annan och kan därför inte ifrågasätta det som sker. Detta kan medföra påtagliga negativa konsekvenser för kvinnan.

“Men hon, hon är hopplös! Därför kommer hon också att ha ett intresse av att upprätthålla isoleringen; hennes sista skärva av självrespekt kan vara att andra inte vet - hur värdelös hon är.” (Pd 2: Lundgren, 2012:32).

Enligt M. Eliasson (Pd 1: 1997) kan den ständiga växlingen mellan oro, våld och lugna perioder göra att det emotionella bandet i en våldsrelation blir starkare än i andra relationer. De oregelbundna förekomsterna av våld och hot varvat med lugna perioder är känt inom det psykologiska forskningsfältet som ett mycket effektivt sätt för kontroll och inläring av nya beteenden. M. Eliasson beskriver detta enligt följande:

“Att misshandlade kvinnor tar över mannens syn behöver inte tolkas som att de, givet andra omständigheter, skulle anse att mannen faktiskt har rätt att misshandla och förnedra /.../ Antagligen krävs också vissa speciella förhållanden, till exempel avsaknad av reella alternativ till tolkning, att våldet har pågått en viss tid, att kvinnan är relativt isolerad med mannen eller i en speciell subkultur, för att hon ska släppa sina tvivel på att hans tolkningar är rätt.” (Pd 1: M. Eliasson, 1997:122).

I likhet med M. Eliasson beskriver Envall, Eriksson och Hellquist (Pd 5: 2009) banden mellan mannen och kvinnan i en våldsrelation oftast som starka. Samspelet mellan kärlek och förhoppningar i relationen och våldet som formar paret skapar en komplicerad situation för kvinnan till att kunna lämna mannen.

“Alla kvinnor som lever med våld och övergrepp ser sig inte heller själva som misshandlade kvinnor eller benämner det de utsätts för som misshandel.” (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009:25).

Fortsättningsvis menar författarna att kvinnorna helst inte vill identifiera sig med egenskaper som förknippas med en offerroll, till exempel passivitet, hjälplöshet samt oförmåga att ta kontroll över sitt eget liv (ibid).

P.E. Eliasson (Pd 6: 2000) menar att orsakerna till att en kvinna stannar i en våldsam relation kan vara många och inte alltid lättförståeliga för utomstående. Det finns en tydlig rädsla för

mannens våld men också för andra konsekvenser såsom skilsmässa, utredningar, att barn omhändertas. I de flesta fall, skriver P.E. Eliasson, känner den utsatta kvinnan skuld och ser misshandeln som sitt eget misslyckande som kunde undvikas genom att hon exempelvis agerat annorlunda.

“Generellt verkar sänkt självkänsla vara en normal reaktion på misshandel eller annan starkt kränkande handling. Man skäms och känner sig dålig, värdelös, och ynkelig. Självbevaringsdriften minskar vilket sänker förmågan att ta ansvar för och skydda sig själv. Det blir allt svårare att värja sig mot nya kränkningar. Om den som är utsatt inte ser någon möjlighet att komma undan finns ingen annan möjlighet än att underkasta sig. Våldet riskerar att institutionaliseras och normaliseras.” (Pd 6: P.E. Eliasson, 2000:47).

Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2011) menar att våldsutsatta kvinnor som också befinner sig i missbruk är dubbelt utsatta och kan befinna sig i en socialt marginaliserad situation där de saknar arbete och bostad vilket gör att de oftare kommer i kontakt med samhällets stödverksamheter. Enligt de intervjuade praktikerna i *Skylla sig själv?* upplever kvinnorna att deras problem inte tas på allvar och att de blir ifrågasatta när de berättar om vilka övergrepp de varit med om. Våldet har en tendens att skymmas av missbruket och uppfattningar om att bara missbruket upphör så upphör även våldet. Föreställningar om att en missbrukande våldsutsatt kvinna själv försatt sig i farliga och riskabla situationer och därför får skylla sig själv är något som både förmedlas av omgivningen och den utsatta kvinnan själv.

“Att hon får skylla sig själv för våldet är en föreställning som många gånger även kvinnorna har och förmedlar. De lägger ofta en stor del av ansvaret för misshandeln på sig själva, på grund av att de själva anser sig ha provocerat fram våldet. Kvinnorna kan alltså bära på mycket känslor av skuld. Men även skamkänslor: både för att de missbrukar, och för att de är utsatta för våld.” (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011:45).

6.2.1 Sammanfattning av Tema 2

Olika författare har olika förklaringar på hur kvinnans självbild bryts ner i en våldsrelation. Hydén (Pd 3: 1995) beskriver en våldscykel där uppladdning, våld och ånger upprepas kontinuerligt vilket leder till en personlighetsförändring hos kvinnan. Lundgren (Pd 2: 2012) skriver däremot om en normaliseringsprocess som gradvis bryter ner kvinnan, där våldet till slut blir ett normalt inslag i vardagen. Flertalet författare är överens om att kvinnans verklighetsuppfattning påverkas av mannens isolering och kontroll av henne. Kvinnans enda referensramar beskrivs komma från mannen och blir därför hennes enda sanning. Trots att det är vanligt förekommande att en misshandlad kvinna får känslor av skam, att hon är värdelös och dålig ser hon sig sällan som ett offer som lätt förknippas med hjälplöshet, passivitet och

oförmåga att ta kontroll över sitt eget liv (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 1: M.Eliasson, 1997; Pd 6: P.E, Eliasson, 2000; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009). Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2011) menar att våldsutsatta kvinnor som lever i ett aktivt missbruk är en än mer utsatt grupp. En stark känsla av att "skylla sig själv" är vanligt förekommande hos dessa kvinnor. Dels för att de själva har utsatt sig för farliga situationer och på sätt "provocerat fram" misshandel och dels på grund av att de missbrukar då det råder föreställningar om att missbruket i sig är anledning till våldet.

6.3 Tema 3 - Omgivningens attityder och normer

I detta arbete likställs förklaringen till begreppet omgivning med definitionen av samhälle. Enligt Nationalencyklopedin är ett samhälle "*benämning på en grupp individer förenade av ett nätverk av sociala relationer med viss varaktighet och kontinuitet över tid*" (Nationalencyklopedin, 2014). Omgivningen blir därmed den närliggande miljön för en individ till exempel bostadsorten med dess invånare, myndigheter, organisationer och samhällsinstitutioner. Människan föds i ett redan befintligt samhälle med ett språk, religion, lagar, sociala normer och värderingar som tillträder under en persons uppväxt och liv. Människan är en social varelse som ständigt påverkar och påverkas av sin omgivning (Udehn, 2007).

M. Eliasson (Pd 1: 1997) menar att mäns partnervåld mot kvinnor ses under vissa omständigheter som något förväntat. Omgivningens attityder till våldsutsatta kvinnor består inte enbart av förståelse och medkänsla. En vanligt förekommande uppfattning är att kvinnan skulle kunna undvika våldet om hon verkligen ville, indirekt att hon får skylla sig själv.

"Värderingar och attityder till kvinnor som utsatts för våld avspeglar också inställningen till kvinnor i stort. Synen på kvinnligt och manligt präglas av gamla stereotypa föreställningar, som vi endast till en del lyckats förändra".
(Pd 1: M. Eliasson, 1997:40).

Under samtalen med de våldsutövande männen uppmärksammade Hydén (Pd 3: 1995) att deras uppfattning om hur makten ska fördelas i ett äktenskap grundades i en bild av mäns legitimering av makt i samhället.

"I dagens svenska samhälle är det få som offentligt hävdar att kvinnor är mindre värda än män. Ändå lever denna uppfattning och kampen för lika värde mellan män och kvinnor fortsätter. Föreställningar som att mäns makt kan legitimeras enbart med hänvisning till att de är män och därför överlägsna kvinnor, eller att män bör komma i åtnjutande av högre social status än kvinnor - sådana föreställningar lever men befinner sig under ständig attack." (Pd 3: Hydén, 1995:203).

P.E. Eliasson (Pd 6: 2000) menar att i hans arbete med män som genomgått behandling framkommer att orsaken till det våldsamma beteendet ofta grundar sig i vad andra tycker och tänker:

“Män som genomgår behandling och efterhand börjar reflektera över sitt sätt att leva, menar ofta att en anledning till att de varit våldsamma är att de använt andras åsikter och andras vilja som norm och att de låtit sig påverkas och styras av andras agerande. Man kan säga att de för att undvika konfrontationer eller av bekvämlighet varit alltför “tillmötesgående” mot andra.” (Pd 6: P.E. Eliasson, 2000:35).

Envall, Eriksson och Hellquist (Pd 5: 2009) menar att gemensamt för flertalet forskningstraditioner är synen på den våldsutsatta kvinnan som “fångad” i sin relation. Det råder allmänna antaganden om varför kvinnan stannar i en våldsam relation, ofta antas det att våldet upphör om kvinnan lämnar relationen. Dock innefattar dessa antaganden ett avståndstagande från själva våldshandlingen och en underliggande kritik av den våldsutsatta. Nedanstående citat är ett exempel på detta.

“En kvinna som fortsätter att leva med en man som misshandlar henne kan inte vara fullt normal.” (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009:14).

Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2001) menar att det verkar finnas bestämda föreställningar om vem eller vilka som definieras som våldsoffer. Det idealiska offret “bör” enligt dessa föreställningar vara svagt, syssla med respektabla handlingar samt befinna sig på en oklanderlig plats. Gärningsmannen “bör” följaktligen vara stor, ond, okänd och utan en personlig relation till offret. Dock stämmer dessa egenskaper sällan överens med varken offer eller förövare.

“Det är inte ovanligt att en våldsutsatt kvinna i missbruk eller beroende möter föreställningar om att hon får skylla sig själv: för att hon befinner sig i fel miljö, med fel umgänge, för att hon inte lämnar den våldsutövande mannen, och för att hon själv inte har rent mjöl i påsen som missbrukare.” (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011:45f).

Fortsättningsvis menar Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2011) att mäns partnervåld mot kvinnor tagit steget ur det privata och in i det offentliga och betraktas idag som ett omfattande samhällsproblem. Detta ställer i sin tur krav på olika samhälleliga instanser att ta ett socialt ansvar och vidta åtgärder för att kunna åtgärda problemet. Ett sätt är att synliggöra denna grupp av kvinnor och deras specifika situation och behov och åskådliggöra i vilka situationer samhällets stöd och resurser brister. Dock menar författarna att det finns en risk med att lyfta fram en specifik grupp som särskilt utsatt.

“En sådan risk kan vara att grupper betraktas som kollektiva utan att man tar hänsyn till individuella skillnader, behov och erfarenheter. Man riskerar även att förstärka individers redan underordnade och sårbara position. Sociala grupper måste inte nödvändigtvis vara homogena.” (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011:26).

6.3.1 Sammanfattning av Tema 3

Det som framgår tydligt i den bild som författarna förmedlar utifrån sina erfarenheter är omgivningens/samhällets attityders och normers påverkan på individen, både kvinnan som ett offer och mannen som den som utövar våldet. I primärdokumentet uppträder en bild av hur maktfördelningen mellan kvinna och man bör se ut, föreställningar som lever kvar bortom vad som är lagligt och socialt accepterat (Pd 3: Hydén, 1995). Vad andra tycker och tänker blir väl synligt i exempelvis P.E. Eliassons (Pd 6: 2000) arbete med våldsamma män där det våldsamma beteendets grogrund ligger i andras åsikter och andras vilja samtidigt som kvinnor som lever kvar i våldsamma relationer inte uppfattas som normalt och att kvinnor får ‘skylla sig själva’ (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011).

6.4 Tema 4 - Orsaksförklaringar

Ett steg i arbetet med kunskap är förklaring av saker och ting där definitionen ligger i att besvara frågan “Varför?” (Sohlberg, 2001). Förklaringar hjälper oss i förståelsen av ett fenomen. Sohlberg (2001) menar att inom samhällsvetenskapen finns ett betydande meningsutbyte kring förklaringar där man berör exempelvis vilken roll individers motiv kontra samhällsstruktur har. Vi anser att temat *orsaksförklaringar* blir relevant för arbetets syfte för att se vilka orsaksförklaringar som presenteras i facklitteraturen och huruvida vi kan skönja gemensamma punkter, men även problem med dessa.

Enligt Envall, Eriksson och Hellquist (Pd 5: 2009) analyseras och diskuteras mäns partnervåld mot kvinnor på olika nivåer och utifrån olika teoretiska utgångspunkter. De menar att våldet antingen tolkas som ett strukturellt/samhälleligt fenomen, som ett individualpsykologiskt problem eller som ett socialpsykologiskt relationsproblem. Dock görs det försök inom forskningen att förena dessa olika perspektiv.

“Då männen som slår är en heterogen grupp, är det svårt att hitta en orsak eller en teori som är giltig för alla. Forskare talar exempelvis i allt högre grad om en ekologisk modell. Det innebär en förståelse för samspillet mellan personliga, situationsbetingade och sociokulturella faktorer. Enligt denna ekologiska modell är det inte en enstaka faktor som orsakar våldet, utan ett antal samvarierande faktorer.” (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009:34).

Likt ovanstående författare menar Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (Pd 7: 2011) att orsaken till våldet diskuteras utifrån olika teoretiska perspektiv. De menar att man kan se våldet ur ett strukturellt perspektiv, där fokus ligger på bristande jämställdhet och skev maktfördelning mellan mannen och kvinnan, ur ett samhällsperspektiv som avser socioekonomiska förhållanden, ur ett socialpsykologiskt perspektiv som syftar till de relationella faktorerna eller ur det individualpsykologiska perspektivet som syftar till de individuella faktorerna.

“Det kan alltså finnas strukturella orsaker till att våld uppkommer, men ofta kan ett sådant perspektiv behöva kompletteras med andra bakomliggande faktorer för att göra bilden mer flerdimensionell och för att fånga komplexiteten i våldet.” (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Hellquist, 2011:25).

Hydén (Pd 3: 1995) ger sin förklaring på vad det är som händer när en man tillgriper våld snarare än en orsaksförklaring på våldet. Hon menar att mannen har orealistiska förväntningar på kvinnan och när han upptäcker att hon inte kan leva upp till dessa försöker han att påverka kvinnan till att ändra sitt beteende. Om mannen misslyckas med att påverka kvinnan uppstår en känsla av att vara värdelös vilket han inte kan uttrycka på något sätt och ser våldshandlingen som en väg ut ur situationen.

“Våldet ger honom utlopp för sin undertryckta vrede och befriar honom från känslan av värdelöshet genom att föra upp honom i en position av dominans och maktfullhet.” (Pd 3: Hydén, 1995:210f).

Lundgren (Pd 2: 2012) menar att i facklitteratur samt på den politiska arenan har fokus legat på att förklara “varför” våld händer, utifrån enskilda händelser det vill säga varför mannen slår första gången och varför han begår flera våldshandlingar. Förklaringarna till våldet har varit i att mannen har problem på grund av exempelvis ansträngd arbetssituation, stort ansvar, missbruk, psykiska besvär, annan kulturell bakgrund med flera. Hon anser dock:

“I verkligheten fungerar samhällets inrotade förklaringar ofta som bortförklaringar; de bagatelliserar och förminskar våldet, har jag lärt mig. Och våldet har då en tendens att försvinna som våld; vi ser inte själva våldet, eftersom vi kommer att fokusera mer på vem han “är”, stackarn, eller hur han “har det”, eller vilken kulturell eller etnisk “tillhörighet” han har.” (Pd 2: Lundgren, 2012:16).

P.E. Eliasson (2000) menar att det kan finnas många sanningar till mäns partnervåld mot kvinnor som grundar sig i personliga egenskaper eller historiska händelser men att det samtidigt finns stora risker till att felaktiga slutsatser dras. Han menar att de samband som tycks föreligga mellan män som blivit utsatta för våld under barndomen och män som utövar

våld mot kvinnor lätt bjuder in till generaliseringar vilket kan innebära att ansvaret till våldet lyfts bort från mannen.

“Händelseförlopp som utmynnar i våldshandlingar har vanligen rädsla som drivkraft. De som deltar vill förhindra att något som hotar och skrämmer blir verklighet. Man försöker fly från att konfronteras med rädslor att inte duga, att bli övergiven, att tappa kontrollen över sina känslor, att misslyckas, framstå som svag etc.” (Pd 6: P.E. Eliasson, 200:25).

6.4.1 Sammanfattning av Tema 4

Författarna i primärdokumenterna presenterar olika förklaringsmodeller till mäns partnervåld mot kvinnor. Det finns en diskussion kring olika teoretiska perspektiv som belyser våld från olika vinklar; strukturellt, individualpsykologiskt eller socialpsykologiskt perspektiv. Det mönster man dock kan skönja är att det finns en gemensam uppfattning om att orsaken till våld grundas i en kombination av samhällsliga, individuella samt relationella faktorer (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011). Hydén (Pd 3: 1995) fokuserar på vad som faktiskt händer när män utövar våld och att det egentligen handlar om en maktobalans där orimliga förväntningar ställs på kvinnan som när dessa inte uppfylls resulterar i våld som gör att mannen känner sig dominant och innehar makt. Både Lundgrens och P.E. Eliassons (Pd 2: 2012; Pd 6: 2000) åsikt i frågan är att medan krut läggs på att förklara våldet med samhällsliga faktorer såsom mannens arbetslöshet, missbruk eller kulturell bakgrund riskerar man att komma från själva våldet och förminskar det.

7. Analys

7.1 Analys av Tema 1

Begreppet makt är tydligt framträdande och återkommande tema i primärdokumenterna. Samtliga primärdokument visar på en klar koppling mellan begreppet makt och mäns partnervåld mot kvinnor. Det tycks råda en konsensus bland författarnas konstruktion av fenomenet mäns partnervåld mot kvinnor utifrån ett makt- och kontrollperspektiv om att själva våldsutövandet är ett medel för att uppnå ett syfte.

Den bild som författarna konstruerar av en relation där partnervåld uppstår från mannen gentemot kvinnan föregås av ett konstant umgänge samt det positiva i att mannen och kvinnan umgås med varandra (Pd 1: M. Eliasson, 1997). Makten och kontrollen från mannens sida byggs systematiskt upp. Författarna visar på att mannen har makt över kvinnan och genom

makt och kontroll får mannen på så sätt sin vilja igenom (Pd 1: M. Eliasson, 1997; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergvall, 2011; Pd 3: Hydén, 1995). Enligt Franzén (2010) finns makt genomgående i alla relationer och verkar genom social interaktion i detta fall mellan man och kvinna. Litteraturen visar på att det finns en strävan efter makt i en relation mellan den våldsutövande mannen och den våldsutsatta kvinnan. Det är mannen som oavsett om det grundar sig i en rädsla eller maktlöshet som vill ha kontroll över sin partner (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 6: P.E. Eliasson, 2000; Pd 2: Lundberg, 2012). För att makten ska vara gällande behöver någon vara i ett överläge samt i underläge. Författarna visar på detta då de exempelvis menar att mannens makt är villkorad och finns endast till så länge kvinnan väljer att stanna i relationen (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009).

I samspelet med andra skapas relationer som bygger på ett givande och tagande vilket leder till att en individ kan få makt över någon annan och vice versa (Franzén, 2010; Burr, 1995). Våldsutövande män får makt genom att tvinga igenom sin vilja med hjälp av de resurser de innehar. I en våldsrelation leder kontroll av resurser således till att mannen får makt över kvinnan. Makten skapas och omskapas av man och kvinna i relation till varandra (Burr, 1995). Den relationella makten är något föränderligt och som alltid förekommer i relation med motstånd. Kvinnan kan göra motstånd genom att lämna mannen och på så sätt också förändra maktfördelningen (Franzén, 2010).

7.2 Analys av Tema 2

Våld utifrån temat kvinnans självbild är svårt att förstå utan den grundförståelse som vi får i tema 1 om makt och kontroll då dessa hänger samman men med skillnaden att författarna genomgående beskriver kvinnans självbild som en konsekvens av det utövade våldet. Den bild som författarna i primärdokumentet förmedlar är att kvinnans självbild är något som systematiskt och långsamt förändras över tid i relationen med den våldsutövande mannen. Hydén (1995) talar om våldscykeln som innehåller flera faser men leder till en personlighetsförändring hos kvinnan. Lundgren (2012) benämner förloppet där partnervåldet ökar i intensitet och blir en normal del i vardagen för normaliseringsprocess. Dessa två författare ger, liksom de andra författarna, bilden av att kvinnans livsutrymme minskar allt eftersom våldsrelationen fortskrider. Enligt socialkonstruktionismen skulle denna gradvisa nedbrytning förklaras genom att vår kunskap konstrueras genom vardagliga interaktioner i det sociala livet. Burr (1995) menar att sättet vi förstår världen på konstrueras i samspel människor emellan. I vardagslivet, genom dagliga interaktioner, skapas olika versioner av verkligheten.

Författarna ger en gemensam bild av att kvinnans verklighetsuppfattning påverkas av mannens isolering och kontroll av henne. Våldet som normaliseras i kombination med isolering och andra kontrollmetoder såsom hjärntvätt beskrivs leda till att kvinnan får sina referensramar från mannen som till slut även blir hennes verklighet (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 1: M.Eliasson, 1997; Pd 2: Lundgren, 2012; Pd 6: P.E, Eliasson, 2000). Burr (1995) menar att händelser och situationer som sker två parter emellan och den verklighet som då omkonstrueras främst sker genom språket. I en parrelation kan man rimligen tänka sig att den våldsutövande mannen uttrycker i ord sitt missnöje över kvinnan där hon får höra att hon är värdelös, dum och oduglig. Alla människor har sina egna versioner av verkligheten, subjektiva uppfattningar, som kan förmedlas till andra genom språket. Språket är något gemensamt för de allra flesta som blir till i den sociala processen (Burr, 1995). Enligt primärdokumentet beskrivs kvinnan till slut ta över mannens syn på henne då hon inte har några andra faktiska alternativ till tolkningar och hennes egen bild av sig själv omkonstrueras. Denna omkonstruktion av kvinnans verklighet beskrivs sedan ligga till grund för henne då hon väljer olika handlingsalternativ i livet (Burr, 1995; Pd 1: M. Eliasson, 1997). Exempelvis beskriver författarna att kvinnan kan skuldbelägga sig själv och se misshandeln som sitt eget misslyckande som hon kunde ha undvikit bara hon hade agerat annorlunda (Pd 6: P.E. Eliasson, 2000; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011).

I den bild författarna till primärdokumentet konstruerar kvinnans självbild kan vi hitta tendenser till individualpsykologiska förklaringsmodeller där den våldsutsatta kvinnan internaliserar bilden av sig själv som dålig, otillräcklig och rentav förtjänt av det övergrepp som hon utsätts för. Vi uppfattar att den bild författarna förmedlar om kvinnans självbild uppenbart är kulturellt färgad. Författarna verkar utgå ifrån ett modernt, västerländskt perspektiv där antagandet är att kvinnorna i våldsamma parrelationer förutsätts vara tämligen autonoma innan övergreppen börjat. Detta kan man exempelvis skönja i att kvinnans livsutrymme beskrivs som stort och öppet (Pd 2: Lundgren, 2012) men även i att kvinnan inte vill identifiera sig och förknippas med en offerroll där hon är passiv, hjälplös och utan förmåga att ta kontroll över sitt liv (Envall, Eriksson & Hellquist, 2009). Burrs (1995) antagande om att kunskap är historiskt och kulturellt specifik kan i allra högsta grad tillämpas här. Hon menar att all vår förståelse av verkligheten är historiskt och kulturellt betingad. Förståelsen av verkligheten ses även som en produkt av en kultur och ett samhälle.

7.3 Analys av Tema 3

Tema 3 är troligtvis det mest sammanhållande tema där vi kan se störst homogenitet bland författarna gällande hur våldet utifrån omgivningens perspektiv konstrueras.

Människan föds in i ett redan befintligt samhälle med ett språk, religion, lagar, sociala normer och värderingar som tillträder under en persons uppväxt och liv (Udehn, 2007). Författarna i primärdokumentet visar på att det finns en uppsättning av regler i ett samhälle som speglar hur människor tänker och handlar utifrån (Pd 1: M. Eliasson, 1997; Pd 6: P.E. Eliasson, 2000; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011). Författarna av våra primärdokument ger bilden av att det i dagens svenska samhälle finns en rådande uppfattning om att förövaren ska vara ond, stor med mer makt och att offret ska vara svag och maktlös (Pd 3: Hydén, 1995; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011). Likaså existerar uppfattningar om att kvinnan skulle kunna undvika våldet om hon bara ville, och får därmed ”skylla sig själv”, samt att det är onormalt att stanna kvar i en våldsrelation (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 3: Hydén, 1995).

Det finns en konsensus bland författarna till primärdokumentet att omgivningens attityder och normer har en stor inverkan på mäns partnervåld mot kvinnor. Författarnas beskrivningar visar tydligt på att det finns föreställningar om förövare/offer, kvinna/man samt normalt/onormalt (Pd 1: M. Eliasson, 1997; Pd 3: Hydén, 1995; Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011). De rådande uppfattningarna konstrueras och omkonstrueras i vardagliga interaktioner människor emellan. Burr (1995) menar att våra kunskapsversioner av verkligheten produceras i det sociala livet genom de vardagliga interaktionerna. Föreställningarna om hur exempelvis en man och kvinna ska vara i en parrelation kommer till liv genom samspelet dessa två emellan, men även i kontakt med samhällets lagar och regler, familj, vänner och andra de möter. Vi uppfattar även att författarna själva i primärdokumentet reproducerar bilden av hur exempelvis en våldsutövande man och en våldsutsatt kvinna bör vara.

Det framgår tydligt i primärdokumentet att det finns allmänna uppfattningar om våldsutsatta kvinnor där kvinnan anses vara mindre värd, svag och utan makt. För att dessa uppfattningar ska fortsätta att reduceras krävs det att allt fler intar ett kritiskt förhållningssätt till den maktfördelning som fortfarande existerar mellan könen (Burr, 1995; Pd 3: Hydén, 1995). Vi bör alltså ställa oss kritiska till att våra observationer av verkligheten stämmer överens med hur den verkligen ser ut (Burr, 1995). Enligt M. Eliasson (1997) har vi endast till en viss del

lyckats förändra stereotypa föreställningar om vad som anses vara manligt och kvinnligt. Payne (2008) menar att män och kvinnor utgör två sociala kategorier där det finns föreställningar om att kvinnor har bättre omsorgsförmåga då de är de enda som kan föda barn. När flickor sedan socialiseras tillskrivs de denna omsorgsroll då den redan antas vara naturlig (Payne, 2008). Socialkonstruktionismen ifrågasätter om denna kategorisering verkligen är relevant. Varför delar vi in människor i kategorierna män och kvinnor, och gör vi det på grund av att kategoriernas egenskaper skiljer sig ifrån varandra? Genom att anta ett kritiskt förhållningssätt ifrågasätts kvinnors påstådda högre omsorgsförmåga eller mäns högre maktposition (Burr, 1995).

7.4 Analys av Tema 4

Författarna till primärdokumenterna presenterar olika förklaringsmodeller till mäns partnervåld mot kvinnor. Mäns partnervåld mot kvinnor beskrivs i litteraturen även som något som kan förklaras utifrån en kombination av det strukturella, individualpsykologiska och det socialpsykologiska perspektivet. Denna kombination av förklaringsmodeller ges för att få en så nyanserad bild som möjligt av våldet och fånga dess komplexitet (Pd 5: Envall, Eriksson & Hellquist, 2009; Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Bergman, 2011).

Resultaten i tema 4 visar på en större spridning bland författarna om hur fenomenet ska förstås samt vilken funktion våldet har. Flera författare fokuserar på mer strukturella förklaringsmodeller (Pd 7: Boustedt Hedvall, Jönsson & Hellquist, 2011; Pd 2: Lundgren, 2012). Även teorier med individualpsykologiska förklaringar förekommer där mannens beteende och våld tycks ses som ett resultat av rädsla och osäkerhet (Pd 6: P.E. Eliasson, 2000). I vissa fall ses även våldet rentav som ett självändamål, exempelvis förklarar Hydén (1995) våldet som ett sätt för mannen att ventilerar frustration och ilska. Genom att författare presenterar olika typer av förklaringsmodeller av våldet presenterar de samtidigt olika bilder av verkligheten (Burr, 1995). Författarna skapar sin egen version av vilken eller vilka orsaker som ligger till grund för mäns partnervåld mot kvinnor. Denna version av verkligheten konstrueras och reproduceras i interaktionen mellan författarna och de andra; författarkollegor, intervjupersoner, studenter, professionella med flera. Detta sker enligt socialkonstruktionismen i interaktion med andra människor (ibid).

Lundgren (2012) intar ett kritiskt förhållningssätt mot ovanstående orsaksförklaringar och menar att de mer framstår som bortförklaringar än något annat. Enligt Lundgren (2012) läggs många av orsakerna på hur mannen "har det" eller att hans beteende är ett resultat av

samhällets inrotade förklaringar. Genom att anta ett kritiskt förhållningssätt mot de olika förklaringsperspektiven kan man genom socialkonstruktionismen tolka det som att strukturella, individuella eller socialpsykologiska perspektiven vidmakthåller sociala konstruktioner av mannen. Den bild som författarna konstruerar och reproducerar om mannen samt om mäns partnervåld mot kvinnor bevarar den redan befintliga bilden genom social interaktion och social handling då dessa går hand i hand (Burr, 1995). Författarna bedöms vara tongivande och auktoriteter inom området mäns partnervåld mot kvinnor, därför blir det viktigt att kritiskt granska detta.

7.5 Sammanfattande helhetsanalys

Vid en samlad bedömning av materialet kan vi se att synen på våldet som ett sätt att utöva makt och kontroll helt klart är den mest dominanta bland författarna. Mannens makt över kvinnan genomsyrar alla fyra teman med en tolkning av att det grundar sig i något historiskt och kulturellt specifikt och verkar genom sociala interaktioner. Enligt Burr (1995) är vår förståelse av världen, dess kategorier och våra föreställningar beskaffade i relation till den tidsperiod vi lever i och att kunskapen kan konstrueras och omkonstrueras genom sociala processer (Burr, 1995). Mannens makt över kvinnan i en parrelation kan antas spegla den historiska bilden av kvinnan som underordnad sin make som dessutom hade rätten att misshandla henne. Denna sneda maktfördelning tycks leva kvar och reproduceras i dagens samhälle vilket leder till att mannen upplever en rädsla för att förlora sin överordnade roll som mynnar ut i kontroll, och genom våld upprätthålls de stereotypa könsrollerna.

Författarna i primärdokumentet ger en enad bild av att våldet som grundar sig i mannens makt och kontroll över kvinnan resulterar i att hon får en negativ självbild. Mannen använder sig av olika typer av kontrollmetoder för att systematiskt bryta ner kvinnan och ändra hennes beteende till vad han anser vara önskvärdt. Orsaksförklaringar till mannens beteende anser författarna bottna i en kombination av ett strukturellt, individualpsykologiskt samt socialpsykologiskt perspektiv. Vi kan se att dessa tre perspektiv kan grunda sig i det historiskt och kulturellt specifika då all kunskap konstrueras och omkonstrueras i interaktion med andra människor kopplat till en viss tidsperiod (Burr, 1995).

De sociala processerna är av stor vikt när kunskap och föreställningar konstrueras och omkonstrueras. Detta sker människor emellan med hjälp av det samhälle vi lever i. I våra vardagliga möten med samhället samt dess individer och institutioner skapar vi vår verklighet genom tankar, idéer, handlingar, språket och utbytet mellan dessa (Burr, 1995). Författarna i

primärdokumentet visar på att omgivningens attityder och normer både har inverkan på den våldsutövande mannen, våldsutsatta kvinnan och de redan existerande föreställningarna om hur man/kvinna, förövare/offer, normalt/onormalt bör och ska vara. Författarna visar även på att i de sociala processerna män och kvinnor emellan skapas och återskapas den relationella makten.

Kunskapen, en individs verklighet, befästs genom sociala processer människor emellan. Att kunskap blir varaktig genom sociala processer kan ses som en förklaring till att kvinnan successivt övertar mannens syn på sig själv. Detta är något som sker systematiskt och långsamt. Kvinnans självbild förändras i takt med våldsrelationens gång och hennes livsutrymme minskar. Alltså, det vi betraktar som "sanningar" är inte en produkt av våra objektiva observationer av världen utan ett resultat av de sociala processerna och interaktionerna som människor ständigt tar del utav (Burr, 1995).

8. Diskussion

Under denna rubrik kommer vi att ge en sammanfattande resultatbeskrivning som besvarar vår frågeställning: *Vilka generella konstruktioner av mäns partnervåld mot kvinnor framkommer i facklitteraturen med beaktande av temana makt och kontroll, kvinnans självbild, omgivningens attityder och normer samt orsaksförklaringar till partnervåldet?* Vi kommer även genom detta att uppfylla vårt syfte av att öka förståelsen samt visa på vilken bild av mäns partnervåld mot kvinnor som facklitteraturen förmedlar inom detta område. Därefter kommer vi att föra en diskussion kring metodens för- och nackdelar samt avsluta med förslag till vidare forskning.

8.1 Sammanfattande resultatbeskrivning och slutsatser

Då det funnits en stor bredd gällande innehåll i våra primärdokument har vi valt att diskutera de mest framträdande och av oss uppmärksammade mönster och bilder som framkommit.

Våra valda primärdokument har genomsyrats av ett dominerande fokus av maktaspekten och mannens föreställda överordnade roll i alla fyra temana. Utifrån socialkonstruktionismen har vi kunnat härleda detta till mannens maktposition och överordnade roll genom historien. Efter att jämställdhetskampen tog fart på allvar i slutet av 1970-talet och med hjälp av nya lagar har maktförhållandet mellan män och kvinnor sakta börjat förändras. Även om Sverige idag ses som ett av de mest jämställda länderna i världen har vi märkt att majoriteten av författarna använder sig till en överhängande del av ett strukturellt perspektiv. Genom detta konstrueras en bild av att gamla föreställningar om könsroller lever kvar. De författare som vi direkt kan se tar avstånd från detta synsätt är Lundgren (2012) och P.E. Eliasson (2000). De menar att om man lägger över orsakerna till mäns partnervåld mot kvinnor på hur samhällsstrukturer och maktfördelning varit beskaffade genom tiderna likställer man det med att lyfta bort ansvaret från männen. Våldet riskerar således att förklaras med att mannen inte kunde "rå för" våldshandlingen och förvandlas till ett offer av en tidigare tidsepok.

Likt Boustedt Hedvall, Jönsson och Bergman (2011) samt Lundgren (2012) har vi diskuterat vilka risker som finns med att majoriteten av författarna i våra primärdokument diskuterar kvinnor som en särskilt utsatt grupp för mäns våld. Flera författare betonar att det inte rör sig om en homogen grupp av kvinnor som blir utsatta, dock kan vi se i primärdokumentet en framträdande bild av att kvinnorna följer ett liknande mönster men också tillskrivs egenskaper såsom att vara passiva och hjälplösa. Författarna målar upp en relativt stark bild av kvinnan som offer för mannens partnervåld och mannen som förövaren. Genom dessa beskrivningar

vidmakthåller författarna en offerbild av kvinnan som riskerar att förstärka hennes redan underordnade och sårbara position.

En annan viktig aspekt som vi har noterat under genomgången av primärdokumentet, men också under sökprocessen, är att det finns betydligt mindre skrivet om de våldsutövande männen än vad det gör om de våldsutsatta kvinnorna. Genom den överrepresenterade delen av litteratur gällande kvinnans utsatthet kastas en skugga över de våldsutövande männens problematik vilket vi anser borde få ta större plats. Att flertalet författare skriver utifrån kvinnans situation och på vilket sätt mannens våld påverkar henne kan ses som ett resultat av att kvinnan fortfarande ses som den svagare parten som behöver stöd och upprättelse. En intressant tanke vore om de våldsutövande männen, istället för kvinnorna, hade fått större utrymme i facklitteraturen och på vilket sätt det hade förändrat kunskapen och maktfördelningen mellan könen.

8.2 Metoddiskussion

Vårt arbete är en kunskapsöversikt. Då arbetets syfte är att undersöka hur facklitteraturen diskuterar mäns partnervåld mot kvinnor i en svensk kontext har vi gjort bedömningen att den valda metoden, kunskapsöversikt, är rimlig och högst användbar. Arbetets syfte speglar den svenska kontexten och därför har vi endast använt oss utav svensk facklitteratur. Primärdokumentet vi använder i arbetet är inga vetenskapliga texter i den bemärkelsen att dessa är referee-granskade. Dessa är dock skrivna av tongivande författare och praktiker inom området samt kan återfinnas i många andra arbeten på olika nivåer. I primärdokumentet framhåller författarna vissa bestämda synsätt, exempelvis Hydén feminismen, vilket rimligtvis även har en inverkan på den bild de förmedlar av fenomenet mäns partnervåld mot kvinnor. Vi anser dock inte att vi medvetet har blivit påverkade av deras tankar och idéer i analysen eller arbetet men utesluter heller inte den omedvetna inverkan.

I fråga om arbetets reliabilitet har vi i allra högsta grad eftersträvat att undvika slump- och slarvfel vid insamlingen samt bearbetningen av data. Ytterligare ett steg i detta är vår strävan efter noggrannhet. Vi har varit noggranna med att redovisa vårt tillvägagångssätt både under litteratursökningen men även under urval och avgränsningar, samt att vi har utfört undersökartriangulering där vi båda har läst, kontroll-läst samt analyserat våra dokument var för sig.

I analysen har vi använt oss utav socialkonstruktionismen som teori. Det är den enda teori vi använt oss utav och som har hjälpt oss att analysera fenomenet mäns partnervåld mot

kvinnor ur ett perspektiv. Utifrån vårt syfte, att undersöka hur facklitteraturen inom socialt arbete diskuterar mäns partnervåld mot kvinnor, anser vi att socialkonstruktionismen har hjälpt oss med just detta. Då våra primärdokument har fokuserat mycket på maktaspekten och kategorier av män och kvinnor hade det varit intressant att komplettera socialkonstruktionismen med exempelvis könsmaktsteori. Inom ramen för detta arbete hade det dock inte varit genomförbart bland annat på grund av tidsaspekten. Vi delar uppfattning med författarna till våra primärdokument gällande att en kombination av förklaringsmodeller behövs för att få en så nyanserad bild av fenomenet mäns partnervåld mot kvinnor samt dess komplexitet.

8.3 Förslag till fortsatt forskning

I samband med framställandet av detta arbete har vi upptäckt att det saknas eller skulle vara intressant att forska vidare inom följande:

- Litteraturen beskriver att stereotypa föreställningar om man/kvinna och förövare/offer lever kvar i dagens samhälle. Vi skulle tycka att det var intressant att se vilka föreställningar som lever kvar bland professionella inom exempelvis socialtjänsten samt hur dessa påverkar arbetet med gruppen våldsutsatta kvinnor.
- Den största delen av litteraturen som vi har kommit i kontakt med fokuserar på kvinnan samt hur man kan hjälpa henne. Därför efterfrågar vi mer forskning inom arbetet med männen som utövar det faktiska våldet.
- Resultaten i vårt arbete visar tecken på att det finns föråldrade föreställningar om mäns partnervåld mot kvinnor varpå vi skulle finna det intressant att se en kritisk diskursanalys göras.

9. Referenser

- Angelöw, B., & Jonsson, T. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Berggren, H. (2011). *Jag längtar någonstans... men jag vet inte vart*. Stockholm: Jure Förlag AB.
- Bergmark, A. (2005) Att sammanställa kunskap - om översikter, metaanalyser och kritiska perspektiv. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 151-165). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Bergmark, B., & Lundberg, G.H. (1995). *Stryptag, famntag klapp eller död. En reportagebok om kvinnomisshandel*. Stockholm: Författarna och Carlsson Bokförlag.
- *Boustedt Hedvall, M., Jönsson, A. & Bergman, K. (2011). *Skylla sig själv?: utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- BRÅ - rapport 2008:23. Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2007. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.
- *Eliasson, M. (1997). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Eliasson, M., & Ellgrim, B. (2006). *En kunskapsöversikt - Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*. Sveriges kommuner och Landsting.
- *Eliasson, P.E. (2000). *Män, kvinnor och våld - Att förstå och förändra våldsamt beteende*. En rapport från Manscentrum i Stockholm. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Enander, V. (2010). "A Fool to Keep Staying": Battered Women Labeling Themselves Stupid as an Expression of Gendered Shame", *Violence Against Women*, vol. 16, no. 1, pp. 5-31.
- *Enander, V. (2011). *Varför går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Lund: Studentlitteratur.
- Engelstad, F. (2006). *Vad är makt*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- *Envall, E., Eriksson, A., & Hellquist, B. (2009). *Våldsutsatta kvinnor - Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Eriksson, M. (2013). "Tackling violence in intimacy: Interacting power relations and policy change", *Current Sociology*, vol. 61, no. 2, pp. 171-189.
- Esaiasson, P., Giljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Författarna och Norstedts Juridik AB.

- Franzén, M. (2010). I fråga om makt. Diskurser, resurser, kontexter. I T. Goldberg (Red.), *Samhällsproblem* (s. 85-125). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- *Hydén, M. (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det omöjliga och det möjliga*. Malmö: Liber utbildning AB.
- Hydén, M. (2005). "I must have been an idiot to let it go on': agency and positioning in battered women's narratives of leaving", *Feminism & Psychology*, vol. 15, no. 2, pp. 169-188.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer K. (Red.). (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod - en introduktion. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 91-128). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Lilja, J. (2005). Videoanalyser som metodstrategi. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s. 269-287). Lund: Författarna och Studentlitteratur.
- Lovestad, S., & Krantz, G. (2012). *Men's and women's exposure and perpetration of partner violence: an epidemiological study from Sweden*.
- *Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).
- Lundgren E., Heimer G., Westerstrand J., & Kalliokoski A-M. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative research & evaluation methods*. USA: Sage Publications, Inc.
- Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Røkenes, O. & Hanssen, P-H. (2007). *Bära eller brista*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- SOU 2004:121. *Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Stockholm: Näringsdepartementet.
- Sohlberg, P., & B-M. (2001). *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber AB.
- Udehn, L. (2007). Sociologins ursprung och grunder. I C. Edling & J. Rydgren (Red.), *Social handling och sociala relationer* (s. 25-71). Stockholm: Författarna och bokförlaget Natur och Kultur.

Österberg, E., & Lindstedt Cronberg, M. (Red). (2005). *Kvinnor och våld - En mångtydig kulturhistoria*. Lund: Nordic Academic Press.

Elektroniska referenser

BRÅ (Brottsförebyggande rådet). (2013). <http://www.bra.se/bra/brott--statistik/kvinnomisshandel.html> (Hämtad 2013-11-15).

Brottsoffermyndigheten. (2013). <http://www.brottsoffermyndigheten.se/default.aspx?id=1696> (Hämtad 2013-11-17).

Nationalencyklopedin. (2013). <http://www.ne.se/facklitteratur> (Hämtad 2013-12-16).

Nationalencyklopedin. (2014). <http://www.ne.se/samhälle> (Hämtad 2014-01-05).

NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid). (2013).

http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Vald_i_nara_relationer_amnesguide/ (Hämtad 2013-11-06).